

Samsun İlinde Kırsal Göçün Tarımsal Mal Varlıklarına Etkisi*

Ahmet YULAFCI

*Sorumlu Yazar, Çankırı Karatekin Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Uluslararası
Ticaret Bölümü, ahmetyulafci@mynet.com*

Murat SAYILI

*Gaziosmanpaşa Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü,
muratsayili@yahoo.com*

Öz

Bu çalışmada, Samsun'da kırsal kesimden şehirlere doğru gerçekleşen göçün köylerdeki tarımsal mal varlıklarına etkisi araştırılmıştır. Çalışmada gerekli olan veriler anket yoluyla elde edilmiştir. Anket çalışması Samsun iline bağlı sekiz ilçenin 32 köyünde 128 hanede yapılmıştır. İlçe, köy ve haneler gayeli olarak seçilmiştir. Köyden göç eden hanelerin ise geride bıraktığı evlerin büyük bölümü yılın bazı dönemlerinde hane fertleri tarafından veya köyde kalan akrabalar tarafından kullanılmaktadır. Ahır, ağıl, samanlık gibi yapıların ise çoğu kapalı olup kalan kısmı köydeki akrabalar tarafından kullanılmaktadır. Traktör, pulluk vb. alet ve makinaların çoğu satılmış bir kısmı ise yılın bazı dönemlerinde hane reisi ya da çocukları tarafından kullanılmaktadır. Tarla, çayır ve meyve bahçesi gibi araziler ağırlıklı olarak göç eden kişinin kendisi ve köydeki akrabaları tarafından işlenmektedir. Sığır, koyun ve arı gibi hayvansal varlıklar ise çoğunlukla satılmıştır. Kullanılmayan atıl vaziyetteki varlıkların oranı binalarda %19-67, alet-makinelere %11-25, tarla arazilerinde %8, meyve bahçelerinde ise %4'tür. Kırsal alanda tarımsal faaliyetlerin sürdürülebilirliği de dikkate alınarak özellikle genç nüfusun göç hızını azaltacak tedbirler alınmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Tarım, Köy, Kırsal, Nüfus, Samsun.

JEL Sınıflandırma Kodları: Q15, R23.

The Effect of Rural Migration on Agricultural Assets in Samsun Province**

Abstract

In this study, the effect of migration from rural areas to urban areas, on agricultural assets is investigated in the villages of Samsun province. Questionnaires are used to compile the data required for the study. The survey consists eight districts of the province of Samsun in 128 households in 32 villages. Town, villages and households were selected as purposeful. Majority of the houses left behind by migrants are used by them or their relatives in some periods of the year. Most of the barns and corrals remain closed while the rest are used by relatives. Most of the tractors, plows, etc. have been sold or used by them or by their children during some periods of the year. Fields, meadows and orchard lands are mainly cultivated by the migrant or by the relatives in the village. Cattle, sheep and bees have mostly been sold. The proportion of idle assets is 19-67% for buildings, 11-25% for equipments, 8% for farm land and 4% for orchards. Taking into account the sustainability of agricultural activities in rural areas to reduce the rate of migration of young people in particular measures should be taken.

Keywords: Migration, Agriculture, Village, Rural, Population, Samsun.

JEL Classification Codes: Q15, R23.

* Bu çalışma, "Samsun İlinde Kırsal Göçün Sebepleri ve Tarıma Etkileri" isimli Doktora tezinden üretilmiştir.

** Extended abstract is presented at the end of the article.

1. Giriş

Göç; “ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi” olarak tarif edilmektedir (Türk Dil Kurumu, 2011). Kırsal göç ise; “köy, bucak, belde vb. kırsal yerleşmelerden şehirlere doğru gerçekleşen nüfus hareketlerini” ifade etmektedir (Gürbüz ve Karabulut, 2008). Göç etme davranışı, meydana geldiği coğrafya açısından iki başlık altında ele alınmaktadır. Aynı ülke sınırları içinde bireyin veya toplulukların bir yıldan az olmamak kaydıyla yaşadığı ortamı değiştirmesine “iç göç” denmektedir. İç göç genellikle kırsal kesimden şehirlere doğru, kırsal kesimden kırsal kesimlere doğru, şehirlerden kırsal kesimlere doğru, şehirlerden şehirlere doğru gerçekleşmektedir. Diğer taraftan, birey bir ülkeden herhangi bir ülkeye yaşadığı ortamı değiştirmek amacıyla gidiyorsa bu durumda “dış göç” söz konusu olmaktadır (Pazarlıoğlu, 2007). “Uzaklık”, “zaman” ve “kalıcılık” olmak üzere üç kriterle tanımlanan göçün zaman boyutu konusunda sosyal bilimciler arasında bir görüş birliği yoktur. Bazı yazarlar tarafından göç, “bireylerin bir yıldan az olmamak üzere yaşadıkları ortamı değiştirmeleri” olarak tanımlanmaktadır. Ancak bu tanım mevsimlik göçler gibi çeşitli nüfus hareketlerini göç kapsamından çıkarmaktadır. Bunun yanında, nüfus sayımlarında iki sayım döneminde daimi ikametgâh yeri farklı olan kişiler göç etmiş kabul edilmektedir (Bahar ve Bingöl, 2010).

1927 yılında yapılan nüfus sayımı, Türkiye nüfusunun yaklaşık $\frac{3}{4}$ 'ünün kırsal kesimde yaşadığını göstermiştir. Kırsaldaki bu nüfus oranı 1950’li yıllara kadar hemen hemen aynı kalmıştır (Yenigül, 2005). Türkiye’de 1950’den sonra sanayinin gelişmesi ile birlikte iç göçler yoğunluk kazanmıştır. Kırsaldaki nüfus artış hızının yüksek olması, tarımda makineleşme ile ortaya çıkan işgücü fazlalığı, tarım topraklarının miras yolu ile parçalanarak küçülmesi gibi faktörler kırsal alanda geçim sıkıntısı ve işsizliğe yol açmış, bunun sonucunda kırsal alanlardan şehirlere doğru olan göçler hızlanmıştır (Bahar ve Bingöl, 2010). Pazarlıoğlu (2007)’na göre; Türkiye’de gelişen sanayinin işgücü ihtiyacı, kırsal kesimdeki nüfusla sağlanmış ve bu da kırsal kesimden şehirlere doğru göçe sebep olmuştur.

Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi sonuçları; 2007-2008 yılları arasındaki bir yılda yaklaşık 2,2 milyon kişinin göç ettiğini göstermektedir. Bu durum Türkiye nüfusuna kıyaslandığında her 100 kişiden 3,2 kişinin bir yıl içinde yaşadığı yerden başka bir yere göç ettiğini göstermektedir. 1995-2000 yılları arasındaki beş yıllık süreçte ise yıllık olarak her 100 kişinin yaklaşık 2,2 kişisi göç etmiştir. Türkiye’de belde ve köylerdeki nüfus azalışı devam etmektedir. 2000 yılı nüfus sayımına göre beldelerde 4 147 kişi ve köylerde 410 kişi olan ortalama nüfus büyüklükleri, 2007 yılında beldelerde 262 kişi azalarak 3 885 kişiye, köylerde ise 60 kişi azalarak 350 kişiye düşmüştür (T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, 2010).

Türkiye’de iç göçün yönü, az gelişmiş yörelerden gelişmiş yörelere doğrudur. Doğu, Güneydoğu, İç Anadolu ve Karadeniz bölgeleri batıya göç veren

bölgelerdir. *Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre, 1995-2000 yılları arasında en fazla göç alan ilk 10 il sırasıyla; İstanbul, İzmir, Ankara, Antalya, Bursa, Tekirdağ, Muğla, Aydın, Mersin ve Denizli'dir. Yine bu verilere göre aynı dönemde en çok göç veren ilk 10 il ise; Samsun, Şanlıurfa, Diyarbakır, Erzurum, Zonguldak, Mardin, Adıyaman, Adana, Hatay ve Ordu'dur* (T.C. İçişleri Bakanlığı, 2010).

Araştırma alanı olarak seçilen Samsun ilinde 1990 yılında 633 845 olan köy nüfusu 2000 yılında 573 883'e ve 2010 yılında ise 436 117'ye düşmüştür. Ayrıca 2000-2010 döneminde Asarcık dışında bütün ilçelerin köy nüfusları azalmıştır (TÜİK, 2011). Diğer taraftan Samsun en fazla göç veren iller arasında yer almaktadır. İldeki Net Göç Hızı; 2009-2010 yıllarında %0-7,5, 2010-2011 yıllarında %0-6,6 ve 2011-2012 yıllarında ise %0-7,4'tür (TÜİK, 2014).

Kırdan şehirlere göçe sebep olan faktörlerin başında yeterli arazi, hayvan, alet-makine gibi imkânlarla dolayısıyla yeterli geçim kaynağına sahip olmamak gelmektedir. Akış ve Akkuş (2003), Güneydoğu Anadolu Projesinin Şanlıurfa ilindeki göçe etkisini ortaya koymak amacıyla yaptıkları çalışmada; göç hareketlerinin sebeplerini sırasıyla iş bulmak, daha iyi yaşamak, topraksızlık ve eğitim olarak ortaya koymuşlardır. Gürbüz (2007), Adana'nın Yüreğir ilçesine olan göçlerde %84 oranında toprak yetersizliği, sulanabilen alanların yetersiz olması, mevsimlik işsizlik gibi ekonomik faktörlerin, %13 oranında ise eğitim ihtiyacının rol oynadığını belirtmektedir. Çelik (2005)'e göre ise; kırdan kente göçün en önemli sebeplerinden biri işsizlik olup işsiz bireylerin göç etme eğilimi daha yüksektir. Kırsal alanda başlıca geçim kaynağı topraktır. Toprağın yetersiz olması geçimi güçleştirir. Geçim sıkıntısı çeken ve işsiz kalan bireylerin kentlere göç etmesi beklenir.

Kırsal alanlarda göçün olumlu ve olumsuz birtakım etkileri bulunmaktadır. Örneğin; göç sonucu azalan nüfusla birlikte arazi kullanım deseni değişmekte, tarım alanlarının bir bölümü terk edilmektedir. Mera hayvancılığının giderek azalması ve bunun sonucunda orman alanları üzerindeki baskısının azalmasıyla orman alanları genişlemektedir. Bunun yanında tarım alanlarında çiftçi başına artış gözlenmekte, arazi üzerindeki baskı azaldığı için arazi anlaşmazlıkları azalmaktadır (Yakar ve Yazıcı, 2009).

Göç olgusu sadece Türkiye'de değil dünyada da tarımsal faaliyetler üzerinde önemli etkiler meydana getirmektedir. Nitekim Alcantara vd. (2013) tarafından uydu verileri kullanılarak yapılan bir araştırmaya göre; Orta ve Doğu Avrupa'da yer alan 30 ülkede 2005 yılı sonuçlarına göre tahminen 525 000 km²'lik bir tarım arazisi terk edilmiştir. T. Dy (2014) tarafından Filipinler'de önemli miktarda boş tarım arazileri olduğu, bunun da başta gelen sebepleri arasında göçün olduğu belirtilmektedir. Alpert (2010), Meksika'nın Oaxaca bölgesinde uygulanan tarım politikalarının başarısız olmasından dolayı insanların göçe yöneldiğini bunun da tarım arazilerinin %40'tan fazlasının boşta kalmasına yol açtığını ifade etmektedir.

Güreşçi (2010) tarafından yapılan çalışmada; Erzurum İli İspir İlçesi Kırık Bucağına bağlı Akpınar Köyü'nde göçün nedenleri, sonuçları ve bu göçün şehir ve köyler üzerindeki etkileri ele alınmıştır. Çalışmanın sonuçlarına göre; köyden kente göçün köylerdeki en önemli etkisi, köy nüfuslarındaki azalmadır. Köyden kente göçün köylerde; terk edilmiş, bakımsız evlerin çoğalmasına, kamu yatırımlarının azalmasına yol açtığı bunun da köylerin gelişmesini olumsuz yönde etkilediği belirtilmektedir. Bunun yanında tarımsal yapıda ve doğal çevrede de birtakım değişiklikler meydana gelmiştir.

Türkiye'de 1990 öncesine kadar üzerinde oldukça fazla durulan göç konusu üzerinde 1990 sonrasında yapılan çalışmalar azalmış ve bunun sonucunda göç konusundaki istatistikî veri ve akademik çalışmalara olan ihtiyaç artmıştır (Bahar ve Bingöl, 2010). Araştırma alanının da içerisinde yer aldığı Karadeniz Bölgesinde göç ile ilgili çalışmalar oldukça azdır (Anonim, 2006; Yılmaz, 2010; Özyazıcı vd., 2011).

Samsun ili; gerek en fazla göç veren iller arasında yer alması ve gerekse tarımsal açıdan önemli bir potansiyele sahip olması açısından göçün tarımsal varlıklara etkilerini tespit etmek amacıyla araştırma konusuna uygun bir alan olarak görülmüş ve alan çalışması kapsamında seçilmiştir. Çalışmada köyden göç eden hanelerin geride kalan tarımsal mal varlıkları ayrıntılı bir şekilde incelenmiş, elde edilen veriler ile göçün kırsal kesime ve tarımsal faaliyetlere etkisi tespit edilmeye çalışılmıştır. Türkiye'de bu yöntemle yapılmış kapsamlı bir çalışma bulunmamakta olup bu çalışmanın bu alandaki bir boşluğu doldurması ümit edilmektedir.

2. Araştırma Metodolojisi

2.1. Örnek Seçimi ve Veri Toplama

Araştırmanın ana materyalini; 2012 yılında Samsun iline bağlı aşağıda isimleri verilen ilçelerdeki köylerden anket yoluyla elde edilen veriler oluşturmaktadır. Ayrıca konuyla ilgili resmi kurumların kayıt ve istatistikleri, araştırma raporları ve yayınlardan da ikincil veri kaynağı olarak yararlanılmıştır.

Araştırmada örnekleme yöntemlerinden “*Küme (Cluster) Örnekleme Yöntemi*” kullanılmıştır. Küme örnekleme yöntemi; kümeye ait çerçeve listesinin belli olmadığı ve bu listenin sağlanmasının masraflı olduğu ve basit tesadüfi örneklemede seçilen birimlerin dağınık ve birbirinden uzak olduğu durumlarda kullanılan, uygulamada kolaylık sağlayan bir örnekleme yöntemidir. *Bu yöntemde popülasyon, cluster denilen alt setlere (öbeklere) ayrılır. Alt setler popülasyondaki varyasyonu yansıtmak üzere mümkün olduğu kadar birbirine benzer şekilde düzenlenir* (Arıkan, 2007).

Çalışma kapsamında birinci aşamada Samsun ili; iklim ve coğrafi özellikleri dikkate alınarak iç kesim ve sahil kesimi olmak üzere iki farklı kümeye ayrılmış ve buralardan gayeli olarak seçilen ilçelerde anket çalışması gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla sahil kesiminden Terme, Çarşamba, Bafra ve Ondokuzmayıs; iç kesimden ise Kavak, Ladik, Asarcık ve Vezirköprü ilçeleri seçilmiştir. Seçilen ilçeler; hem Samsun ilini temsil edebilecek özellikte nüfusu, köy sayısı ve tarım potansiyeli yüksek olan ve hem de köyden şehre göçün yaşandığı ilçelerdir.

İkinci aşamada; bu ilçelerin her birinden göçle nüfusu azalan, aynı zamanda belli bir nüfus ve tarım potansiyeli olan dörder adet köy yine gayeli olarak seçilmiş, sonuçta toplam 32 köyde anket çalışması yapılmıştır. Seçilen köylerin 1990 yılından itibaren nüfusları ve nüfuslarındaki değişim oranı aşağı verilmiştir (Tablo 1). 1990-2012 yılları arasında il genelinde seçilen köylerdeki nüfusun %33 civarında azaldığı görülmektedir.

Tablo 1: Köylerde Yıllar İçindeki Nüfus ve Değişim Oranı

YILLARA GÖRE NÜFUS VE DEĞİŞİMİ	Bölgeler		Genel
	İç Kesim	Sahil Kesimi	
1990 yılı nüfusu (kişi)	569,44	1542,46	1005,62
2000 yılı nüfusu (kişi)	464,69	1536,23	945,03
2012 yılı nüfusu (kişi)	353,00	1077,08	677,59
1990-2012 nüfus farkı (kişi)	216,44	465,38	328,03
Değişim oranı (%)			
1990-2000	-18,39	-0,40	-6,02
2000-2012	-24,03	-29,88	-28,29
1990-2012	-38,00	-30,17	-32,61

Kaynak: Anonim, 2013.

Anket yapılan köyler anket esnasında genel arazi yapıları dikkate alınarak ova, yamaç ve dağlık olmak üzere üç gruba ayrılmıştır. Buna göre; anket yapılan köylerde arazilerin ortalama %75'i ova ve yamaç arazilerden oluşmaktadır (Tablo 2). Sahil kesiminde ova, yani düz araziler ağırlıkta iken, iç kesimde ise yamaç ve dağlık araziler ağırlıktadır.

Tablo 2: Köylerin Genel Arazi Yapısı

ARAZİ YAPISI	Bölgeler				Genel	
	İç Kesim		Sahil Kesimi			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ova	1	6,25	11	68,75	12	37,50
Yamaç	9	56,25	3	18,75	12	37,50
Dağlık	6	37,50	2	12,50	8	25,00
TOPLAM	16	100,00	16	100,00	32	100,00

Araştırmanın yapıldığı köylerin rakım ve bağlı oldukları ilçe merkezine uzaklıklarına ilişkin veriler Tablo 3'te verilmiştir. Köy merkezlerinin ortalama

rakımı il genelinde 397,44 m olup, iç kesimde rakım sahile oranla yaklaşık sekiz kat daha fazladır. Köylerin bağlı oldukları ilçe merkezine uzaklıkları ise sahil kesiminde 2,5 km daha fazladır.

Tablo 3: Köylerin Rakımı ve Şehirlere Uzaklığı

COĞRAFİ ÖZELLİKLER	Bölgeler		Genel
	İç Kesim	Sahil Kesimi	
Köy merkezinin yaklaşık rakımı (m)	708,75	86,13	397,44
Köyün bağlı olduğu ilçeye olan uzaklığı (km)	11,13	13,63	12,38

Kaynak: Anonim, 2013.

Üçüncü ve son aşamada ise; her köyde zaman, eleman ve anket yapılabilecek uygun hane bulma gibi kısıtlayıcı faktörler dikkate alınarak dörder adet anket yapılmasına karar verilmiş, bu amaçla köyden göç etmiş dörder adet hane tespit edilerek 32 köyde toplam 128 adet anket yapılmıştır. Seçilen hanelerin tamamen boşalmış, köyden göç etmeden önce tarımsal faaliyet yapan, kendisine ait belli bir tarımsal varlığı olan (arazi, alet-makine vb.), köyde kendisi hakkında bilgi verebilecek bir yakını olan (komşu, akraba vb.) haneler olmasına dikkat edilmiştir.

Samsun'un köylerinden göç eden haneler Türkiye'nin farklı yerlerine dağılmış olduklarından, bunları göç ettikleri yerlerde bularak anket yapmak son derece zordur. Bu yüzden bu hanelerle ilgili bilgilerin tamamına yakın kısmı göç eden hane reislerinin köyde kalan yakınlarından alınmıştır. Bu yakınların içinde en büyük grubu hane reislerinin kardeşleri oluşturmaktadır. Kardeşleri komşular, hane reislerinin babaları ve diğer yakınlar takip etmektedir.

2.2. Değişkenler

Yapılan ankette; köyden göç etmiş hanelerde nüfus, hane reislerinin yaşı ve eğitim durumu gibi sosyal özellikleri ile göç eden hanelerin geride bıraktığı bina, alet-makine, arazi ve hayvan gibi tarımsal varlıkları incelenmiştir. Bina varlıklarından ev, ahır, ağıl, samanlık-yem deposu, ambar ve işyerleri; alet-makine varlıklarından traktör, toprak işleme aletleri, ekim-dikim makineleri, sulama ekipmanları, ilaçlama aletleri ve hasat-harman makineleri; arazi varlıklarından tarla arazileri, çayır, otlak ve yoncalıklar, meyve bahçeleri ve meyve ağaçları; hayvan varlıklarından ise sığır, koyun ve arı varlığı incelenmiştir.

2.3. Yöntem

Yapılan anketlerdeki veriler önce bilgisayara aktarılarak veri tabanı oluşturulmuş, daha sonra tanımlayıcı istatistikler (ortalama, standart sapma, yüzde) yardımıyla veriler daha anlaşılır hale getirilmiş ve ileri düzeydeki analizlere hazırlanmıştır.

Araştırmada elde edilen veriler aralık ve oran düzeyinde olduğunda parametrik testlerden bağımsız örneklem t-testi ve Pearson korelasyon analizinden; sınıf ve sıra düzeyinde olduğunda ise non-parametrik testlerden ki-kare bağımsızlık testinden yararlanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS paket programında %5 ve %1 önem seviyesinde analiz edilmiştir.

İncelenen değişkenlerden bina, alet-makine, meyve ağaçları ve hayvan varlığı adet; tarla arazisi, meyve bahçesi, çayır, otlak ve yoncalık gibi varlıklar ise dekar üzerinden ölçülmüştür. Her bir mal varlığının göçten sonraki mevcut durumu yani halen kullanılıp kullanılmadığı, kullanılıyorsa kimin kullandığı, varlıkların halen göç eden hanelerin mülkiyetinde olup olmadığı gibi hususlar % oranları üzerinden değerlendirilmiştir.

Araştırmada elde edilen veriler önce "*iç kesim*", "*sahil kesimi*" ve bu iki bölgenin ortalaması olarak il geneli anlamında "*genel*" olmak üzere üç ana grup altında toplanmış, daha sonra "*iç kesim*" ve "*sahil kesimi*" arasında karşılaştırmalar yapılarak aradaki benzerlik, farklılık ve ilişkiler ortaya konulmuştur.

3. Bulgular ve Tartışma

3.1. Göç Eden Hanelerin Nüfus Özellikleri

Göç eden hanelerin ortalama nüfusu (hane halkı büyüklüğü) 4,44'tür (Tablo 4). İl genelinde anket yapılan hanelerin %30'u 1-5 yıl, %36'sı 6-10 yıl, %34'ü ise 10 yıl üzeri bir süreçte göç eden hanelerden oluşmakta olup, ortalama göç süresi 12,45 yıldır. Hane reislerinin göç ettikleri sıradaki yaş ortalaması yaklaşık 31'dir. Göçten sonra geçen süre ve hane reisinin yaşı konusunda iç kesim ve sahil kesiminin değerleri birbirine yakındır. Gişi (2007), Kahramanmaraş'ın Göksun ilçesinde yaptığı çalışmada göç eden hane reisleri arasında en büyük grubu 30-40 yaş arası grubun oluşturduğunu belirtmektedir. Bu durum Türkiye'de göç etme yaş aralığının bölgeler arasında benzerlik taşıdığını göstermektedir.

Tablo 4: Göç Eden Hanelerin Nüfusu, Göçten Sonra Geçen Süre ve Hane Reisinin Yaşı

NÜFUS ÖZELLİKLERİ	Bölgeler		Genel
	İç Kesim	Sahil Kesimi	
	Ortalama	Ortalama	Ortalama
Hanenin nüfusu	4,55	4,33	4,44
Hane göç edeli kaç yıl olduğu	12,19	12,70	12,45
Hane reisinin göç ettiği sıradaki yaşı	30,77	31,05	30,91

Göç eden hane reislerinin eğitim durumlarına bakıldığında en büyük bölümü (%62) ilkököl mezunları oluşturmaktadır (Tablo 5). İç kesimde okur-yazar olmayan, sadece okur-yazar ve yükseköğretim mezunu hane reisine rastlanmazken, ilkököl mezunlarının oranı sahil kesiminde, ortaokul ve lise mezunlarının oranı iç

kesimde daha fazladır. Yapılan ki-kare testi sonuçları, eğitim seviyesi ile bölgeler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki olduğunu göstermektedir ($\chi^2=18,851$; $p<0,01$).

Tablo 5: Hane Reislerinin Eğitim Durumu

EĞİTİM DURUMU	Bölgeler				Genel	
	İç Kesim		Sahil Kesimi			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Okur-yazar değil	0	0,00	2	3,13	2	1,56
Okur-yazar	0	0,00	5	7,80	5	3,91
İlkokul	36	56,25	43	67,19	79	61,72
Ortaokul	8	12,50	5	7,81	13	10,16
Lise	20	31,25	6	9,38	26	20,31
Yüksekokul	0	0,00	3	4,69	3	2,34
TOPLAM	64	100,00	64	100,00	128	100,00

3.2. Göç Eden Hanelerin Geride Bıraktığı Tarımsal Mal Varlıklarının Durumu

3.2.1. Bina Varlığı

Göç eden hanelerin yaklaşık %55'inin göç ettiği sırada köyde evi bulunmaktadır (Tablo 6). Bu durum göç eden hanelerin yaklaşık yarısının göç esnasında kendilerine ait bir eve sahip olmadıklarını göstermektedir. Sahil kesiminde ev sahibi olan hane oranı iç kesime göre yaklaşık %40 daha fazladır. Göç eden hanelerde il genelinde hane başına ortalama 0,57 adet ev düşmektedir. Sahil kesiminde hane başına düşen ev sayısı iç kesimden 1,7 kat daha fazla olup yapılan t-testi sonuçları bu farkın 0,01 düzeyinde önemli olduğunu göstermektedir ($t=-3,330$; $p<0,01$).

Tablo 6: Köyden Göç Eden Hanelerin Geride Bıraktığı Evlerin Durumu

EV VARLIĞI	Bölgeler				Genel	
	İç Kesim		Sahil Kesimi			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ev sahibi hane sayısı	27	42,19	44	68,75	71	55,47
Ortalama ev sayısı*	0,42		0,73		0,57	
Evlerin Durumu (%)						
Yılın bazı dönemlerinde hane fertleri tarafından kullanılıyor	25,93		45,65		38,36	
Köyde kalan anne babası oturuyor	37,04		15,22		23,28	
Kapalı, kullanılmıyor	14,81		21,74		19,18	
Köydeki akrabaları kullanıyor	18,52		4,35		9,59	
Yıkıldı	0,00		6,52		4,11	
Satıldı	3,70		4,35		4,11	
Kirada	0,00		2,17		1,37	

*Göç eden tüm hanelerin ortalaması

İl genelinde göç eden hanelerin geride bıraktığı evlerin yaklaşık %38'i yılın bazı dönemlerinde hane fertleri tarafından kullanılmaktadır. Bu durum sahil kesiminde daha belirgindir. Bu kullanım şekli açısından bölgeler arasındaki fark önemlidir ($t=-2,755$; $p<0,01$).

Bunun sebebi sahil kesiminde sebze ve fındık tarımının daha yaygın olması ve hane fertlerin yazın köye gelerek bu işlerle meşgul olmaları olabilir.

Köyde kalan anne babalar tarafından kullanılan kısım ise iç kesimde daha fazladır. Kapalı olup kullanılmayan evlerin oranı da il genelinde önemli bir yer tutmaktadır (%19,18). Yıkılan, satılan veya kiraya verilen kısımlar ise yaklaşık %9,5 civarındadır.

Göç eden hanelerin yaklaşık %38'inin göç ettiği tarihte köyde ahır bulunmaktadır (Tablo 7). Sahil kesiminde ahır olan hane oranı iç kesime göre %40 daha fazladır. Göç eden hanelerde il genelinde hane başına ortalama 0,38 adet ahır düşmektedir. Yapılan t-testi sonucuna göre, ahır sayısı yönünden iç kesimle sahil kesimi arasındaki fark istatistikî açıdan önemlidir ($t=-2,294$; $p<0,05$). İl genelinde göç eden hanelerin geride bıraktığı ahırların yaklaşık %44'ü kapalı olup kullanılmamaktadır. Sahil kesiminde kapalı ahırların oranı iç kesimin yaklaşık iki katıdır. Ahırların yaklaşık %42'si ise köydeki akrabalar tarafından kullanılmaktadır. Bu oran iç kesimde sahil kesiminin iki katıdır. Geri kalan kısım ise ya satılmış ya da yıkılmıştır. Bu durum; iç kesimlerde göç eden ailelerin ahırlarının komşuları tarafından kullanıldığı ve bu tür varlıkların köydeki diğer ailelere ek bir destek sağladığı, köydeki hayvancılığı destekleyici bir uygulama olarak değerlendirilebilir. Sahil kesiminde ise ahırların boş kalması, köyde kalanların da hayvancılık yapmadıkları şeklinde açıklanabilir. Dolayısı ile kırsal göç, hayvancılık açısından sahil kesiminde daha negatif bir etki bırakmaktadır. Bunun sebebi sahil kesiminde hayvancılığa alternatif fındık ve sebze tarımı gibi gelir kaynaklarının daha fazla olması olabilir.

Tablo 7: Köyden Göç Eden Hanelerin Geride Bıraktığı Ahırların Durumu

AHIR VARLIĞI	Bölgeler				Genel	
	İç Kesim		Sahil Kesimi		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Ahır sahibi hane sayısı	18	28,13	30	46,88	48	37,50
Ortalama ahır sayısı	0,28		0,48		0,38	
Ahırların Durumu (%)						
Kapalı, kullanılmıyor	27,78		53,33		43,75	
Köydeki akrabaları kullanıyor	61,11		30,00		41,67	
Satıldı	11,11		6,67		8,33	
Yıkıldı	0,00		10,00		6,25	

Göç eden hanelerin sadece %2,34'ünün göç ettiği sırada köyde koyun ağılı bulunmaktadır (Tablo 8). Koyun sahibi hanelerin azlığına bağlı olarak ağıl sayısı

da azdır. İç kesimde ağıl sayısı daha fazladır. İl genelinde göç eden hanelerin geride bıraktığı koyun ağıllarının 2/3'ü kapalı olup kullanılmamaktadır. Geri kalan kısım ise akrabalar tarafından kullanılmaktadır.

Tablo 8: Köyden Göç Eden Hanelerin Geride Bıraktığı Ağılların Durumu

AĞIL VARLIĞI	Bölgeler				Genel	
	İç Kesim		Sahil Kesimi			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ağıl sahibi hane sayısı	2	3,13	1	1,56	3	2,34
Ortalama ağıl sayısı	0,03		0,02		0,02	
Ağılların Durumu (%)						
Kapalı, kullanılmıyor	50,00		100,00		66,67	
Köydeki akrabaları kullanıyor	50,00		0,00		33,33	

Göç eden hanelerin ancak %21,88'inin göç ettiği sırada köyde samanlık-yem deposu bulunmaktadır (Tablo 9). Sahil kesiminde bu oran iç kesime göre yaklaşık %13 daha fazladır. Göç eden hanelerde il genelinde hane başına ortalama 0,23 adet samanlık-yem deposu düşmektedir. Samsun'da köyden göç eden hanelerin geride bıraktığı samanlık-yem depolarının %48,28'i kapalı olup kullanılmamaktadır. Yaklaşık %45'lik kısmı ise köydeki akrabalar tarafından kullanılmaktadır. Geri kalan kısım ise satılmıştır. Bu durumda samanlık-yem depolarının yaklaşık yarısı atıl vaziyettedir.

Tablo 9: Köyden Göç Eden Hanelerin Geride Bıraktığı Samanlık-Yem Depolarının Durumu

SAMANLIK-YEM DEPOSU VARLIĞI	Bölgeler				Genel	
	İç Kesim		Sahil Kesimi			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Samanlık-yem deposu sahibi hane sayısı	13	20,31	15	23,44	28	21,88
Ortalama samanlık-yem deposu sayısı	0,22		0,24		0,23	
Samanlık-Yem Depolarının Durumu (%)						
Kapalı, kullanılmıyor	42,86		53,33		48,28	
Köydeki akrabaları kullanıyor	50,00		40,00		44,82	
Satıldı	7,14		6,67		6,90	

Göç eden hanelerin yalnızca %12'inin göç ettiği sırada köyde ambarı bulunmaktadır (Tablo 10). Bu da önemli bir ambar varlığı olmadığını göstermektedir. İç kesimde ambar sahibi hane oranı sahil kesimine göre iki kat daha fazladır.

Tablo 10: Köyden Göç Eden Hanelerin Geride Bıraktığı Ambarların Durumu

AMBAR VARLIĞI	Bölgeler				Genel	
	İç Kesim		Sahil Kesimi			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ambar sahibi hane sayısı	10	15,63	5	7,81	15	11,72
Ortalama ambar sayısı	0,16		0,08		0,12	
Ambarların Durumu (%)						
Kapalı, kullanılmıyor	50,00		40,00		46,66	
Köydeki akrabaları kullanıyor	30,00		20,00		26,67	
Köyde kalan anne babası kullanıyor	20,00		20,00		20,00	
Satıldı	0,00		20,00		6,67	

İl genelinde ambarların yaklaşık %47'si kapalı olup kullanılmamaktadır. Satılan yaklaşık %7'lik kısmın dışındaki kısımlar köyde kalan anne, baba ve diğer akrabalar kullanmaktadır.

Göç eden hanelerin sadece %3,91'inin göç ettiği sırada köyde işyeri bulunmaktadır (Tablo 11). Göç eden hanelerde il genelinde hane başına ortalama 0,04 adet dükkân, atölye vb. işyeri düşmektedir. İşyeri sayısı iç kesimde daha fazladır. İl genelinde köyde kalan işyerlerinin ortalama %40'ı kapalı olup kullanılmamaktadır. Sahil kesimindeki işyerlerinin ise yarısı kiradadır.

Tablo 11: Köyden Göç Eden Hanelerin Geride Bıraktığı Atölye, Mandıra vb. İşyerlerinin Durumu

İŞYERİ VARLIĞI	Bölgeler				Genel	
	İç Kesim		Sahil Kesimi			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
İşyeri sahibi hane sayısı	3	4,69	2	3,13	5	3,91
Ortalama işyeri sayısı	0,05		0,03		0,04	
İşyerlerinin Durumu (%)						
Kapalı, kullanılmıyor	33,34		50,00		40,00	
Kirada	0,00		50,00		20,00	
Satıldı	33,33		0,00		20,00	
Köydeki akrabaları kullanıyor	33,33		0,00		20,00	

3.2.2. Alet-Makine Varlığı

Göçün gerçekleştiği tarihte göç eden hanelerin yaklaşık %23'ünün köyde traktörü bulunmaktadır (Tablo 12). Sahil kesiminde traktör sahibi hane oranı iç kesime göre 2,2 kat daha fazladır. Göç eden hanelerde il genelinde hane başına ortalama 0,23 adet traktör düşmektedir. Yapılan t-testi sonuçları, traktör sayısı yönünden iç kesim ve sahil kesimi arasındaki farkın istatistikî olarak önemli olduğunu göstermektedir ($t=-2,409$; $p<0,05$). Köyden göç eden hanelerdeki traktörlerin yaklaşık %66'sı satılmıştır. Bu oran sahil kesiminde iç kesimin yaklaşık 2,5

katıdır. Köydeki akrabalarca kullanılma, köye geldikçe kendisi ya da çocuklarının kullanması ve beraberinde götürme gibi durumlar ise iç kesimde daha yaygındır.

Yapılan Pearson korelasyon analizine göre, il genelinde göç eden kişilerin tarla arazisi varlığı ile traktör varlığı arasında pozitif bir ilişki vardır ($r=0,282$; $p<0,01$). Traktör varlığı ile ev, ahır, samanlık-yem deposu, tarımsal alet, arazi ve hayvan varlıkları arasında da farklı seviyelerde pozitif bir ilişki vardır. Ayrıca göç eden kişinin göç ettiği sıradaki yaşı arttıkça traktör varlığı da artmaktadır ($r=0,303$; $p<0,01$). Bu durum traktör gibi nispeten pahalı makineleri belli mal varlığına sahip kimselerin edinebildiğini, mal varlığının da yaşın ilerlemesine bağlı olarak arttığını göstermektedir.

Tablo 12: Köyden Göç Eden Hanelerin Geride Bıraktığı Traktörlerin Durumu

TRAKTÖR VARLIĞI	Bölgeler				Genel	
	İç Kesim		Sahil Kesimi			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Traktör sahibi hane sayısı	9	14,06	20	31,25	29	22,66
Ortalama traktör sayısı	0,14		0,32		0,23	
Traktörlerin Durumu (%)						
Satıldı	33,34		80,00		65,52	
Köydeki akrabaları kullanıyor	33,33		10,00		17,24	
Köye geldikçe kendisi ya da çocukları kullanıyor	33,33		5,00		13,79	
Beraberinde götürdü	0,00		5,00		3,45	

Göç eden hanelerin yalnızca %17'inin göç ettiği esnada toprak işleme aleti bulunmaktadır (Tablo 13). Sahil kesiminde bu oran %3 daha fazladır. Göç eden hanelerde il genelinde hane başına ortalama 0,27 adet toprak işleme aleti düşmektedir. Bunların yaklaşık %29'u satılmıştır. Bu oran sahil kesiminde daha yüksektir. Bunu köye geldikçe kendisi ya da çocuklarının kullanması ve akrabalarının kullanması takip etmektedir. İç kesimde ise bunların %27,78'i kullanılmamaktadır.

Göç sırasında göç eden hanelerin sadece %5'inin köyde ekim-dikim makinesi bulunmaktadır (Tablo 14). İç kesimde bu oran daha fazladır. İl genelinde bunların %50'si, sahil kesiminde ise tamamı satılmıştır. İç kesimde bunların bir kısmı kullanılmamakta, bir kısmı ise köye geldikçe sahipleri tarafından kullanılmaktadır.

Tablo 13: Köyden Göç Eden Hanelerin Geride Bıraktığı Toprak İşleme Aletlerinin Durumu

TOPRAK İŞLEME ALETİ VARLIĞI	Bölgeler				Genel	
	İç Kesim		Sahil Kesimi		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Toprak işleme aleti sahibi hane sayısı	10	15,63	12	18,75	22	17,19
Ortalama toprak işleme aleti sayısı	0,28		0,25		0,27	
Toprak İşleme Aletlerinin Durumu (%)						
Satıldı	22,22		37,50		29,41	
Köye geldikçe kendisi ya da çocukları kullanıyor	27,78		25,00		26,47	
Köydeki akrabaları kullanıyor	22,22		25,00		23,53	
Köyde boş duruyor	27,78		0,00		14,71	
Kiraladı	0,00		6,25		2,94	
Berberinde götürdü	0,00		6,25		2,94	

Tablo 14: Köyden Göç Eden Hanelerin Geride Bıraktığı Ekim-Dikim Makinelerinin Durumu

EKİM-DİKİM MAKİNESİ VARLIĞI	Bölgeler				Genel	
	İç Kesim		Sahil Kesimi		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Ekim-dikim makinesi sahibi hane sayısı	4	6,25	3	4,69	7	5,47
Ortalama ekim-dikim makinesi sayısı	0,08		0,05		0,06	
Ekim-dikim Makinelerinin Durumu (%)						
Satıldı	20,00		100,00		50,00	
Köyde boş duruyor	40,00		0,00		25,00	
Köye geldikçe kendisi ya da çocukları kullanıyor	40,00		0,00		25,00	

Göç eden hanelerin yaklaşık %13'ünün göç ettiği sırada sulama ekipmanı (sulama motoru, sulama borusu vb.) bulunmaktadır (Tablo 15). Göç eden hanelerde il genelinde hane başına ortalama 0,14 adet sulama ekipmanı düşmektedir. Sahil kesiminde sulama ekipmanı sahibi hane oranı iç kesime göre 2,2 kat daha fazladır. İl genelinde sulama ekipmanlarının yaklaşık %44'ü satılmıştır. Sahil kesimindeki satılma oranı iç kesimin 2,7 katıdır. Köydeki akrabaların kullanması durumu sahil kesiminde, köye geldikçe sahipleri tarafından kullanılması durumu ise iç kesimde daha yaygındır.

Göç eden hanelerin yaklaşık %14'ünün göç ettiği sırada köyde ilaçlama aleti bulunmaktadır (Tablo 16). Göç eden hanelerde il genelinde hane başına ortalama 0,15 adet ilaçlama aleti düşmektedir. Sahil kesiminde ilaçlama aleti olan hane sayısı iç kesime göre 2,6 kat daha fazladır. İlaçlama aletlerinin %42'si köye geldikçe sahipleri ve yaklaşık %16'sı köydeki akrabalar tarafından kullanılmakta iken %26'sı ise satılmıştır. Köyde atıl vaziyette bulunma durumu yalnızca iç kesimde görülmekte olup sahil kesiminde ise yoktur.

Tablo 15: Köyden Göç Eden Hanelerin Geride Bıraktığı Sulama Ekipmanlarının Durumu

SULAMA EKİPMANI VARLIĞI	Bölgeler				Genel	
	İç Kesim		Sahil Kesimi		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Sulama ekipmanı sahibi hane sayısı	5	7,81	11	17,19	16	12,50
Ortalama sulama ekipmanı sayısı	0,08		0,21		0,14	
Sulama Ekipmanlarının Durumu (%)						
Satıldı	20,00		53,85		44,44	
Köydeki akrabaları kullanıyor	0,00		30,77		22,22	
Köye geldikçe kendisi ya da çocukları kullanıyor	60,00		0,00		16,67	
Köyde boş duruyor	20,00		7,69		11,11	
Beraberinde götürdü	0,00		7,69		5,56	

Tablo 16: Köyden Göç Eden Hanelerin Geride Bıraktığı İlaçlama Aletlerinin Durumu

İLAÇLAMA ALETİ VARLIĞI	Bölgeler				Genel	
	İç Kesim		Sahil Kesimi		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
İlaçlama aleti sahibi hane sayısı	5	7,81	13	20,31	18	14,06
Ortalama ilaçlama aleti sayısı	0,09		0,21		0,15	
İlaçlama Aletlerinin Durumu (%)						
Köye geldikçe kendisi ya da çocukları kullanıyor	50,00		38,46		42,11	
Satıldı	16,67		30,77		26,32	
Köydeki akrabaları kullanıyor	0,00		23,08		15,78	
Köyde boş duruyor	33,33		0,00		10,53	
Ortakçı kullanıyor	0,00		7,69		5,26	

Göç eden hanelerin sadece %2,34'ünün göç ettiği sırada köyde hasat makinesi bulunmaktadır (Tablo 17). Göç eden hanelerde il genelinde hane başına ortalama 0,02 adet hasat makinesi düşmektedir. İç kesimde bu sayı 0,03'tür. İl genelinde hanelerin geride bıraktığı hasat makinelerinin yaklaşık %67'si satılmıştır. Sahil kesiminde ise tamamı satılmıştır. İç kesimde ise bu makinelerin yarısı köye geldikçe sahipleri tarafından kullanılmaktadır. Hasat makineleri için geçerli olan rakamsal değerler büyük ölçüde harman makineleri için de geçerlidir.

Tablo 17: Köyden Göç Eden Hanelerin Geride Bıraktığı Hasat Makinelerinin Durumu

HASAT MAKİNESİ VARLIĞI	Bölgeler				Genel	
	İç Kesim		Sahil Kesimi		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Hasat makinesi sahibi hane sayısı	2	3,13	1	1,56	3	2,34
Ortalama hasat makinesi sayısı	0,03		0,02		0,02	
Hasat Makinelerinin Durumu (%)						
Satıldı	50,00		100,00		66,67	
Köye geldikçe kendisi ya da çocukları kullanıyor	50,00		0,00		33,33	

3.2.3. Arazi ve Bitki Varlığı

Göç sırasında göç eden hanelerin yaklaşık %45'inin köyde tarla arazisi bulunmaktadır (Tablo 18). İç kesimde tarla sahibi hane oranı sahil kesimine göre %13 daha fazladır. Göç eden hanelerde il genelinde hane başına ortalama 7,42 dekar tarla arazisi düşmektedir. Bunların yaklaşık %33'ü köye geldikçe sahipleri tarafından işlenmektedir. Yaklaşık %30'u köyde kalan akrabalar tarafından işlenmekte, %16'sı ise kirada olup ekilmektedir. Satılan arazi oranı sahil kesiminde iki kat daha fazladır. İç kesimde satılan arazilerin azlığı bu kişilerin bir gün tekrar köye dönebilecekleri ümidinin daha fazla olduğu şeklinde yorumlanabilir. Boş, ekilmeyen arazi oranı iç kesimde %10,55 iken sahil kesiminde %3,92'dir. Arazilerin işlenmeden atıl vaziyette durmaları göçün tarım üzerindeki en büyük olumsuz etkilerinden birisi olarak değerlendirilebilir.

Konuyla ilgili literatür incelendiğinde; Yakar ve Yazıcı (2009), Emirdağ ilçesinde yaptıkları çalışmada; 1980 sonrasında uygulanan tarım politikaları ve göçler sonucunda 1981 yılında tarıma elverişli arazilerin tamamı kullanılırken, 2001 yılında 48 564 dekar tarım arazisinin kullanılmadığını tespit etmişlerdir. Güreşçi (2010), Erzurum İli İspir İlçesi Kırık Bucağına bağlı Akpınar Köyünde yaptığı çalışmada; göç edenlerin terk ettikleri arazilerinin büyük ölçüde işlenemediğini bunun da arazilerin karakterlerini kaybetmesine, çalılık-orman ve mera arazisi gibi görünmelerine neden olduğunu belirtmektedir.

Xie vd. (2014) yaptıkları çalışmada hızlı kentleşme ve sanayileşme nedeniyle meydana gelen göçler sonucu tarım arazilerinin terk edilmesinin Çin'de ve diğer birçok ülkede önemli bir problem haline geldiğini, özellikle şehirlerden uzak, verimliliği düşük dolayısıyla üretim maliyetleri yüksek tarım arazilerinin terk edilme olasılığının daha yüksek olduğu sonucuna varmışlardır.

Tablo 18: Köyden Göç Eden Hanelerin Geride Bıraktığı Tarla Arazilerinin Durumu

TARLA ARAZİSİ VARLIĞI	Bölgeler				Genel	
	İç Kesim		Sahil Kesimi		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Tarla arazisi sahibi hane sayısı	31	48,44	27	42,19	58	45,31
Ortalama tarla arazisi genişliği (dekar)	8,73		6,08		7,42	
Tarla Arazilerinin Durumu (%)						
Kendisi veya çocukları bazı dönemlerde köye gelerek ekiliyor	32,38		34,73		33,33	
Köydeki akrabaları kullanıyor	32,02		27,41		30,15	
Kirada, ekiliyor	19,15		12,01		16,24	
Satıldı	1,43		18,28		8,28	
Boş, ekilmiyor, mera haline geldi, hayvanlar otluyor	10,55		3,92		7,86	
Ortakçıya verildi, ekiliyor	4,47		2,61		3,72	
Çayır haline geldi, otu biçiliyor	0,00		1,04		0,42	

Göç eden hanelerin yaklaşık %4'ünün göç ettiği sırada köyde çayır, otlak ve yoncalık arazisi bulunmaktadır (Tablo 19). Göç eden hanelerde il genelinde hane başına ortalama 0,63 dekar çayır, otlak ve yoncalık düşmektedir.

Çayır, otlak ve yoncalık arazilerin tamamı iç kesimde yer almakta olup bu arazilerin tamamına yakın kısmı köydeki akrabaları tarafından kullanılmaktadır. Geri kalan kısmı ya satılmış ya da kiralanmıştır. Bu arazilerden boş, atıl kalan yoktur. İç kesimdeki göçün çayır, otlak ve yoncalıkların kullanımı konusunda negatif bir etkisi olmayıp, aksine göç eden insanların hayvanları da olmayacağı için köyde kalanlar için bu arazilerden daha fazla yararlanma imkânı doğmaktadır. Göç, çayır, otlak vb. arazilerin kullanımı konusunda olumsuz etki yapmamaktadır.

Tablo 19: Köyden Göç Eden Hanelerin Geride Bıraktığı Çayır, Otlak ve Yoncalıkların Durumu

ÇAYIR, OTLAK VE YONCALIK VARLIĞI	Anket Yapılan Hane Sayısı				Genel	
	İç Kesim		Sahil Kesimi		Sayı	%
	Sayı	%	Sayı	%		
Çayır, otlak ve yoncalık sahibi hane sayısı	5	7,81	0	0,00	5	3,91
Ortalama çayır, otlak ve yoncalık alanı (dekar)	1,25		0,00		0,63	
Çayır, Otlak ve Yoncalıkların Durumu (%)						
Köydeki akrabaları kullanıyor	87,50		0,00		87,50	
Kirada	6,25		0,00		6,25	
Arazisi satıldı	6,25		0,00		6,25	

Göç eden hanelerin yaklaşık %17'sinin göç ettiği sırada köyde meyve bahçesi bulunmaktadır (Tablo 20). Göç eden hanelerde il genelinde hane başına ortalama

1,84 dekar meyve bahçesi düşmektedir. Meyve bahçelerinin tamamına yakını sahil kesimindeki fındık bahçelerinden oluşmaktadır. Bu bahçelerin hane başına düşen miktarı sahil kesiminde iç kesimin yaklaşık 33 katıdır. Bunların yaklaşık %90'ının bakımı ve hasadı sahipleri tarafından köye gelerek yapılmakta ya da yaptırılmaktadır. Bu madde açısından iç kesim ve sahil kesimi arasındaki fark önemlidir ($t=-3,403$; $p<0,01$). Sahil kesiminde yer alan fındık ekonomik öneme haiz bir ürün olduğundan bu kesimdeki bahçe sahipleri daha yoğun olarak köylerine gelerek bahçeleri ile ilgilenmektedirler. %4'lük kısım ise bakımsız kendi halindedir. Bunun dışında kavak ve söğüt gibi meyvesiz ağaçların kapladığı alan iç kesimde 0,31 dekar, il genelinde 0,16 dekar olup bu bahçeler köydeki akrabalar tarafından kullanılmaktadır.

Tablo 20: Köyden Göç Eden Hanelerin Geride Bıraktığı Meyve Bahçelerinin Durumu

MEYVE BAHÇESİ VARLIĞI	Bölgeler				Genel	
	İç Kesim		Sahil Kesimi			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Meyve bahçesi sahibi hane sayısı	4	6,25	18	28,13	22	17,19
Ortalama meyve bahçesi alanı (dekar)	0,11		3,59		1,84	
Meyve Bahçelerinin Durumu (%)						
Kendisi ya da çocukları bazı dönemlerde köye gelerek bakımını ve hasadını yapıyor/yaptırıyor	41,10		91,15		89,58	
Köydeki akrabaları kullanıyor	0,00		6,64		6,43	
Bakımsız, kendi haline bırakılmış	58,90		2,21		3,99	

Meyve ağaçlarının toplu halde bulunduğu meyve bahçelerinin yanında dağınık meyve ağaçları da bulunmaktadır. Göç eden hanelerin yaklaşık %9'unun göç ettiği dönemde köyde meyve ağaçları bulunmaktadır (Tablo 21). Hane başına ortalama 1,60 adet meyve ağacı düşmektedir. Bu tür ağaçların iç kesimdeki sayısı sahil kesimine göre yaklaşık 1,8 kat daha fazladır. Bunların %63'ü bakımsız, kendi halinde; %25'i ise sahipleri tarafından bakılmaktadır.

Tablo 21: Köyden Göç Eden Hanelerin Geride Bıraktığı Meyve Ağaçlarının Durumu

MEYVE AĞACI VARLIĞI	Bölgeler				Genel	
	İç Kesim		Sahil Kesimi			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Meyve ağacı sahibi hane sayısı	6	9,38	6	9,38	12	9,38
Ortalama meyve ağacı sayısı	2,05		1,14		1,60	
Meyve Ağaçlarının Durumu (%)						
Bakımsız, kendi haline bırakılmış	50,38		86,11		63,05	
Kendisi ya da çocukları bazı dönemlerde köye gelerek bakımını ve hasadını yapıyor/yaptırıyor	34,35		8,33		25,12	
Arazisi satıldı	15,27		0,00		9,85	
Köydeki akrabaları kullanıyor	0,00		5,56		1,98	

3.2.4. Hayvan Varlığı

Göç eden hanelerin yaklaşık %28'inin göç ettiği esnada köyde sığır varlığı bulunmaktadır (Tablo 22). Sahil kesiminde sığır sahibi hane oranı iç kesime göre iki kat daha fazladır. Göç eden hanelerde il genelinde hane başına ortalama bir adet sığır düşmektedir. Köyden göç eden hanelerin sahip olduğu sığırların yaklaşık %76'sı köyden göç ederken satılmıştır. Bu oran sahil kesiminde %93'tür. İç kesimde %36'lık kısım göç eden kişinin yakınları tarafından bakılırken geri kalan yaklaşık %5'lik kısım kesim, ortakçılık ve para karşılığı bakım gibi yollarla değerlendirilmiştir.

Tablo 22: Köyden Göç Eden Hanelerin Geride Bıraktığı Sığırların Durumu

SİĞİR VARLIĞI	Bölgeler				Genel	
	İç Kesim		Sahil Kesimi			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Sığır sahibi hane sayısı	12	18,75	24	37,50	36	28,13
Ortalama sığır sayısı	1,08		0,92		1,00	
Sığırların Durumu (%)						
Satıldı	60,87		93,11		75,59	
Onun adına akrabaları bakıyor	36,23		0,00		19,69	
Kesti, etini değerlendirdi	2,90		1,72		2,36	
Köyden birilerini ortak yaptı, onlar bakıyor	0,00		3,45		1,57	
Para karşılığı başkalarına baktırıyor	0,00		1,72		0,79	

Göç eden hanelerin yalnızca iki tanesinin göç ettiği sırada köyde koyun varlığı bulunmaktadır (Tablo 23). Anket yapılan hanelerde koyun varlığı yalnızca iç kesimdeki hanelerde mevcuttur. Göç eden hanelerde il genelinde hane başına ortalama 0,10 adet koyun düşmektedir. İç kesimde köyden göç eden hanelerin sahip olduğu koyunların yaklaşık %77'si köyden göç ederken satılmıştır. Geriye kalan kısım ise kesilmek suretiyle değerlendirilmiştir.

Tablo 23: Köyden Göç Eden Hanelerin Geride Bıraktığı Koyunların Durumu

KOYUN VARLIĞI	Bölgeler				Genel	
	İç Kesim		Sahil Kesimi			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Koyun sahibi hane sayısı	2	3,13	0	0,00	2	1,56
Ortalama koyun sayısı	0,20		0,00		0,10	
Koyunların Durumu (%)						
Satıldı	76,92		0,00		76,92	
Kesti, etini değerlendirdi	23,08		0,00		23,08	

Göç eden hanelerin sadece %4'ünün göç ettiği sırada köyde arı varlığı bulunmaktadır (Tablo 24). Anket yapılan hanelerde arı varlığı yalnızca iç kesimdeki hanelerde mevcuttur. Göç eden hanelerde il genelinde hane başına ortalama 0,29 adet arılı kovan düşmektedir. İç kesimde köyden göç eden hanelerin

sahip olduğu arılı kovanların yaklaşık %92'si köyden göç ederken satılmıştır. Geriye kalan kısım ise akrabalar tarafından bakılmaktadır.

Tablo 24: Köyden Göç Eden Hanelerin Geride Bıraktığı Arıların Durumu

ARI VARLIĞI	Bölgeler				Genel	
	İç Kesim		Sahil Kesimi			
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Arı sahibi hane sayısı	5	7,81	0	0,00	5	3,91
Ortalama arı sayısı (kovan)	0,58		0,00		0,29	
Arıların Durumu (%)						
Sattı	91,89		0,00		91,89	
Onun adına akrabaları bakıyor	8,11		0,00		8,11	

Gişi (2007), Göksun ilçesinde yaptığı çalışmada; göç edenlerin %40'nın köydeki mal varlıklarını sattığını, %24'ünün ortağa verdiğini, %18'inin boş bıraktığını, %8'inin kiraya verdiğini, %7'sinin ise kendisinin idare ettiğini kaydetmektedir. Burada %40 oranla diğerlerinden ayrılan ve büyük bir bölümü oluşturan ailelerin mal varlığını satıyor olmasını, bunların geri dönüşü düşünmedikleri şeklinde yorumlamaktadır.

4. Sonuç

Samsun özelinde yapılan bu çalışmada göçün kırsala alanlarda, tarımsal faaliyetler üzerindeki etkisi değerlendirilmiş ve bu değerlendirme sonucunda aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

- Köyden göç eden hane reislerinin göç ettikleri sıradaki yaş ortalaması yaklaşık 31'dir. Bu yaş ortalaması göç eden nüfusun genç olduğunu göstermektedir. Bu durum gençlerin yaşlılara göre değişimlere daha kolay uyum sağlamaları ve risk almaya daha yatkın olmalarından kaynaklanmaktadır. Bunların %62'si ilkokul mezunlarından oluşmaktadır. Yapılan birçok araştırma köylerdeki nüfusun ağırlıklı olarak ilkokul mezunlarından oluştuğunu göstermektedir ki bu durumda göç edenlerin de çoğunluğunu ilkokul mezunlarının oluşturması normaldir.
- Köyden göç eden hanelerin büyük bir kısmının göç ettikleri yıllarda kendilerine ait tarımsal mal varlığı yoktur. Mal sahibi olma yüzdesi türlerine göre binalarda %4-55, alet-makinalarda %5-23, arazilerde %4-45, hayvanlarda ise %4-28 arasında değişmektedir. Bu durum köyden şehre göçün sebeplerinden biri olan köyde yeterli mal varlığına dolayısı ile yeterli gelire sahip olmama tezi ile de örtüşmektedir. Mal birikimi gerek miras gerekse çalışma yoluyla ilerleyen yaşlarda arttığı için yaşı genç insanların fazla bir mal varlığına sahip olmaması beklenen bir durumdur.
- Mal varlığına sahip olup da köyden göç edenlerin geride bıraktığı ev, ahır vb. bina varlığının %19-67'si kapalı vaziyette olup kullanılmamaktadır. Traktör ve hasat makineleri dışındaki alet-makine varlığının %11-25'i, tarla

arazilerinin yaklaşık %8'i, meyve bahçelerinin %4'ü, dağımık meyve ağaçlarının ise %63'ü atıl vaziyettedir. Geriye kalan kısımlar ise satış, kiralama, akrabalara bırakma veya göç eden kişinin köye zaman zaman gelerek bunları kullanması şeklinde değerlendirilmektedir. Atıl duran kaynakların oranı bazı varlıklarda (Örneğin; ağılda %67, meyve ağaçlarında %63 gibi) yüksek gibi görünse de bunlar sayısal olarak azdır.

Sonuç olarak; kırsal göç belli bir tarımsal varlığın atıl kalmasına yol açtığı görülmektedir. Mevcut şartlarda köyde kalan nüfus, köyden gidenlerin bıraktığı mal varlığını özellikle arazileri büyük ölçüde kullanmaktadır. Ancak göçün devam etmesi sonucu köylerdeki nüfusun belli bir seviyenin altına düşmesiyle birlikte atıl durumdaki mal varlıklarının artması beklenebilir. Zira geride kalan nüfus da gittikçe yaşlanacak ve tarımsal faaliyet yapma kabiliyetleri azalacaktır. Diğer taraftan köyden göç etmiş olsa bile çocukluk ve gençlik yılları köyde geçmiş olan kişiler köy hayatını ve tarımsal faaliyetleri bildikleri için zaman zaman köye gelerek tarımsal varlıklarını belli ölçüde kullanmaktadırlar. Ancak bu kişilerden sonraki şehirde doğup büyüyen, köy hayatına ve tarımsal faaliyetlere aşına olmayan kuşakların babaları gibi yılın belli dönemlerinde köye gelip tarımla uğraşmalarını beklemek pek gerçekçi olmayacaktır. Dolayısıyla ileriki yıllarda boş kalan bina ve arazi miktarında artış olması kuvvetle muhtemeldir.

Kırsalda doğal nüfus artışı ve mevcut maddi imkânların da artan nüfusa yetmemesi ve diğer sebeplerden dolayı nüfusun bir kısmının köy dışına göç etmesi kaçınılmazdır. Ancak mevcut tarımsal varlıkların atıl kalmaması adına köylerde belli miktarda genç nüfusun kalması hayati bir öneme sahiptir. Bunun için genç nüfusun köylerden hızlı göçünü azaltacak tedbirler üzerinde durulmalıdır. Bunun için öncelikle köylerin cazibesini artıracak faaliyetler yapılmalıdır. Örneğin; köylerdeki en önemli ekonomik faaliyet olan tarım her zaman desteklenmeli, şehirleri çekici kılan altyapı imkânları köylerde de iyileştirilmelidir. Köylerde gelir düzeyini ve istihdamı artıracak politikalara (el sanatları, kırsal turizm, kırsal sanayi vb.) ağırlık verilmelidir. Özel sektör köylere yapılacak yatırımlar için teşvik edilmelidir.

Kaynakça

Alcantara, C., Kuemmerle, T., Baumann, M. vd. (2013). Abandoned Farmland Widespread In Central And Eastern Europe. http://ec.europa.eu/environment/integration/research/newsalert/pdf/355na3_en.pdf (Erişim Tarihi: 22.07.2015)

- Alpert, A. (2010). Below the Surface of the Immigration Debate. American Friends Service Committee. <https://afsc.org/story/below-surface-immigration-debate> (Erişim Tarihi: 22.07.2015)
- Akış, A. ve Akkuş, A. (2003). Güneydoğu Anadolu Projesi'nin (GAP) Şanlıurfa'daki Göçe Etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (10), 507-543.
- Arıkan, R. (2007). *Araştırma Teknikleri ve Rapor Hazırlama*. Ankara: Asil Yayın Dağıtım Ltd.Ştd.
- Anonim, 2006. Samsun İl Özel İdaresi Strateji Planı (2007-2009). Samsun. <http://www.samsun.gov.tr/doc/stratejikplanSN.doc>, (Erişim Tarihi: 03.08.2011).
- Anonim, 2013. <http://www.yerelnet.org.tr> (Erişim Tarihi: 15.11.2013)
- Bahar, O. ve Bingöl, F.K. (2010). Türkiye'de İç Göç Hareketlerinin İstihdam ve İşgücü Piyasalarına Etkileri. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(2), 43-61.
- Çelik, F. (2005). İç Göçler: Teorik Bir Analiz. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(2), 167-184.
- Gişi, İ. (2007). *Göksun İlçesinde Yaşanan Göç Hareketlerinin Sosyo-Ekonomik Analizi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı.
- Gürbüz, M. (2007). Yüreğir'e Göç Eden Nüfusun Sosyo-Ekonomik Özellikleri ve Şehirleşme Sürecindeki Değişimi. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Dergisi*, (15), 1-12.
- Gürbüz, M. ve Karabulut, M. (2008). Kırsal Göçler İle Sosyo-Ekonomik Özellikler Arasındaki İlişkilerin Analizi. *Türk Coğrafya Dergisi*, (50), 37-60.
- Güreşçi, E. (2010). Köyden Kente Göçün Köydeki ve Kentteki Yansımaları: Akpınar Köyü Üzerine Bir Değerlendirme. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 2(2), 47-55.
- Özyazıcı, G., Ay, B., Aydoğan, M. ve Ceyhan, V. (2011). Kırsal Göçün Tarımsal Sürdürülebilirliğe Etkileri (Samsun ve Sinop Örneği). Karadeniz Tarımsal Araştırma Enstitüsü, Yayınlanmamış Proje Raporu, Samsun.

- Pazarlıoğlu, M.V. (2007). İzmir Örneğinde İç Göçün Ekonometrik Analizi. *Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(1), 121-136.
- Xie, H., Wang, P. ve Yao, G. (2014). Exploring the Dynamic Mechanisms of Farmland Abandonment Based on a Spatially Explicit Economic Model for Environmental Sustainability: A Case Study in Jiangxi Province, China. *Sustainability* 2014, 6, 1260-1282. <http://www.mdpi.com/2071-1050/6/3/1260> (Erişim Tarihi: 23.07.2015)
- T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı (2010). Kırsal Kalkınma Planı (2010-2013). [http://www.tarim.gov.tr/Files/KırsalKalkinma/KKP_\(2010_2013\).pdf](http://www.tarim.gov.tr/Files/KırsalKalkinma/KKP_(2010_2013).pdf) (Erişim Tarihi: 20.08.2011).
- T.C. İçişleri Bakanlığı (2010). İç Göçten Kaynaklanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. T.C. İçişleri Bakanlığı Araştırma ve Etütler Merkezi (AREM) Araştırma Raporları. http://www.arem.gov.tr/proje/ars.../ic_goc_sorun_cozum.htm (Erişim Tarihi: 13.07.2011).
- T. Dy, R. (2014). So Much Idle Land, So Much Rural Poverty. <http://www.bworldonline.com/content.php?section=Opinion&title=So-much-idle-land,-so-much-rural-poverty&id=88010> (Erişim Tarihi: 22.07.2015)
- TÜİK (2011). İlçelere Göre Şehir ve Köy Nüfusu, Yıllık Nüfus Artış Hızı, Yüzölçümü ve Nüfus Yoğunluğu, 2000 ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) Sonuçları. <http://www.TÜİK.gov.tr> (Erişim Tarihi: 30.12.2011).
- TÜİK (2014). İllerin Aldığı Göç, Verdiği Göç, Net Göç ve Net Göç Hızı, 2008-2013. <http://www.TÜİK.gov.tr> (Erişim Tarihi: 23.05.2014).
- Türk Dil Kurumu (2011). Büyük Türkçe Sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Yakar, M. ve Yazıcı, H. (2009). Emirdağ İlçesinde Göçlerin Tarım Alanlarına Etkileri. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 7(2), 163-176.
- Yenigül, S.B. (2005). Göçün Kent Mekânı Üzerine Etkileri. *Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, 18(2), 273-288.
- Yılmaz, C. (2010). Giresun'un Bulancak İlçesi Kırsal Kesiminde Nüfus Hareketlerinin Nedenleri, Yönü ve Başlıca Özellikleri. *Zeitschrift für die Welt der Türken*. 2(1), 147-160.

The Effect of Rural Migration on Agricultural Assets in Samsun Province

Extended Abstract

1. Introduction

Migration is a social phenomenon that explains the peoples' permanent movement from the place they live to the other places. Turkey, especially after 1950s, has experienced a massive migration. Migration movements are seen not only in Turkey but also all over the world. Migration leads to some positive or negative effects on the places where people come and go.

There are few studies on migration in the Black Sea region. Samsun province has a significant potential in terms of agriculture. Besides, Samsun has the one of highest rate for people's migration. For this reason, it was selected to analyse the migration effects on agricultural assets. Agricultural assets left behind by the migrants were examined in detail and the effects of migration on agricultural assets were tried to be identified. A comprehensive study in this way has not made in Turkey yet. So I hope this study will reduce the lack of information on the field.

2. Method

Data were collected through a questionnaire in 2012 from the villages of Samsun. In this study, in the first stage, taking into account climatic and geographical characteristics, Samsun province is divided into two different clusters as inland and coastal. Then the four districts of the two clusters were selected. And the survey was conducted in selected districts. The selected districts in the coastal region are Terme, Çarşamba, Bafra and Ondokuzmayıs. The selected inland districts are Kavak, Ladik, Asarcık and Vezirköprü.

In the second phase, four villages were selected from each district. The population of these villages has been declining in recent years. At the same time they have a certain population density and agricultural potential. In the third and final stage, four houses that were previously migrated from villages were selected in each village. The survey was made in totally 128 houses in 32 villages. Almost all part of the survey was carried out by help of relatives of the migrants in the villages.

When the obtained data was about in interval and ratio-level, the independent samples t-test and Pearson correlation analysis which parametric testing were used. When the obtained data was about in class and rank, chi-square test of independence, one of the non-parametric testing, was used. The obtained data were analysed with SPSS significance level of 5% and 1%.

3. Results and Discussion

The average age of household heads are thirty-one during migration. This average age shows that migrant population is young. Because young people are more willing to take risks and adapt to change more easily than older people. 62% of household heads are primary school graduates. Several studies indicate that the population of the village mainly consists of primary school graduates.

The majority of households migrating from the village have no agricultural property. Building owners rate is between 4% and 55% and the rate of machine-tool owners is between 5% and 23%. While rate of land owners is between 4% and 45%, the rate of pet owners is between 4% and 28%.

In this case, one of the reasons of migration to the city from the village supports the thesis that migrants do not have sufficient assets.

Since the accumulation of goods increased through inheritance and work advanced age, young people do not have sufficient assets. This confirms the thesis that the young people migrating from the village do not have sufficient assets in their villages. The rates of emigrants' buildings which are useless in their village are between 19% and 67%. Besides, 11-25% of instrument-maker assets (excluding tractors and harvesters) are not effective and also about 8% of the arable land, 4% of orchards, 63% of the scattered fruit trees are in an idle position. The other parts of the goods that are used as follows; sales, quit to relative, lease, and the landlords sometimes come to the village and use them. The proportions of unused resources in some asset are about 67% for pen for cattle, 63% for fruit trees. While the rates seem to be high, the numbers of the assets above are small.

4. Conclusion

Rural migration results in discarded agricultural assets in the village. Nowadays the remaining population in the villages uses the assets of the immigrants, especially their lands. If this migration goes on, the young population in the villages will fall below a certain level and the idle state assets will increase.

In order to reduce the idle agricultural assets, it is necessary to remain in villages for a certain number of young populations. Moreover, the precautions must be taken for the reduction of the migration of the young population immediately. For example, agriculture, the most important economic activity in the villages, should always be encouraged; infrastructure in the villages should be improved. Besides, the policies that increase the level of income and employment in villages must be followed. In addition, private sector investments in the villages must be supported.